

Mircea GHIȚULESCU

NOI ... în Ungaria

Teatrul Național din Craiova aplădat la Gyula

La cinci kilometri de frontiera cu Ungaria, în Gyula (Jula îi spun românii, evident, de la Iulia latină), Gedeon Jozsef, directorul Teatrului Orășenesc (Gyulai Varszhaz) a fost la originea unui proiect cu miză culturală și turistică: un Festival de artă centrat pe spectacole de teatru inspirate din opera lui Shakespeare. Nu sunt foarte multe asemenea festivaluri în lume. Unul dintre ele este la Craiova. Altul la Gdansk, în Polonia. Să nu uităm Barbican Center din Londra, ne atrage atenția Emil Boroghina, directorul Bienalei Shakespeare de la Craiova care, oltean fiind, are totdeauna la îndemână o idee organizatorică. De data aceasta, ideea a fost o asociere a tuturor festivalurilor Shakespeare din lume, ce se va parafa la Craiova anul viitor. Prima ediție a Festivalului Internațional Shakespeare de la Gyula (5–17 iulie 2005) a avut centrul de greutate pe spectacolele prezentate de Varszhaz din Gyula (un colaj Shakespeare în regia lui Vidnyanszky Attila), Teatrul Oskaras Korsunovas din Vilnius/ Lituania (*Visul unei nopți de vară* în regia lui Oskaras Korsunovas), Teatrul Tamasi Aron din Sfântu Gheorghe (*Othello*, în regia lui Bocsárdi László), *Sonetele* lui Shakespeare în regia lui Benedek Miklos, *Buful curții de la Globe* (un recital creat de John Ballanger, actor, scriitor, cercetător al lui Shakespeare și director de teatru) și, bineînțeles, de Teatrul Național din Craiova (*Cum vă place sau Noaptea de la spartul târgului*, în regia lui Silviu Purcărete). Absența teatrelor din Budapesta ne-a pus pe gânduri. Directorul Festivalului, Gedeon Jozsef, ne asigură că există 35 de spectacole Shakespeare la cele aproximativ 45 de teatre din Budapesta, dar totul depinde de cei cinci selecționeri (Kaltai Tamas, critic de teatru și redactor-șef al revistei *Szhaz*, Csiszar Imre, regizor, Nagy Andras, scriitor, Darvay Nagy Adrienne, critic și istoric de teatru, Vidnyansky Attila, regizor). Nu sunt foarte multe festivaluri de teatru în Ungaria. Cele mai constante sunt la Pecs (Festivalul național de teatru, care se desfășoară anual, în prima jumătate a lunii iunie), Kisvardo (un festival internațional, de asemenea anual), Szeged (un festival de teatru alternativ) și Bekescsaba (un festival bienal de teatru de animație). Varszhaz din Gyula este ceea ce înțelegem prin teatru de proiecte. Fără o trupă stabilă, produce patru premiere în sezonul de vară pentru turiștii care vin la băile termale din Gyula, un oraș mic de 30 mii locuitori, dar îngrijit ca o grădină. Atracția principală este castelul construit la sfârșitul secolului al XVII-lea, a cărui incintă a fost transformată în teatru de vară. Atmosfera este atât de evocatoare, încât te duce cu gândul la Elsinore și pare locul ideal pentru orice montare cu piesele lui Shakespeare. Din păcate, craiovenii au jucat *Cum vă place sau Noaptea de la spartul târgului* (traducerea „de atmosferă” făcută de Silviu Purcărete pentru *A douăsprezecea noapte*) la Sala Sporturilor, scena de la Castel fiind, poate, prea mică. Nu e rău să vezi de două ori același spectacol la un interval

rezonabil. După un an, *Noaptea...* lui Purcărete pare să fi căpătat o armonie desăvârșită între comic și tragic, momentele de comedie groasă alternând cu cele elegiace, în funcție de cele două refrene muzicale executate pe viu de pianistul Ion Butnaru. Dominantă este starea de sfârșeală, de istovire care nu e doar a epuizantelor sărbători de iarnă despre care ne vorbește Shakespeare ci, parcă, o agonie existențială, o „greață”, cum spunea Sartre. *Ducele de Orsino* zace fără speranță în iubirea bolnăvicioasă pentru *Olivia*, care, la rândul ei, tânjește după o altfel de dragoste, pe care o descoperă în feminitatea lui *Cesario*, mesagerul lui *Orsino*. Chiar grupul vesel condus de *Sir Toby* (din care mai fac parte bufonul *Feste*, netotul *Sir Andrew* și servitoarea *Maria*) este la capătul puterilor după unsprezece nopți de beție. Oricum, știm cu precizie că suntem la teatru, pentru că toată distribuția se află pe scenă de la un capăt la altul al spectacolului. Nu există intrări și ieșiri din scenă, ci doar intrări și ieșiri din centrul atenției. Cu toate acestea, nu asistăm la un „teatru de grup” (practicat adesea de Purcărete), pentru că personajele nu se cufundă în anonimatul grupului, dimpotrivă, au o identitate teatrală foarte puternică. De aceea, mai mult decât în alte împrejurări, actorii craioveni sunt puși în valoare într-o manieră spectaculoasă. Cu două panouri reflectorizante laterale (dreapta), Purcărete creează fascinante momente de teatru, având în centru pe fermecătoarea și inaccesibila *Olivia*, interpretată cu grație diafană de Cerasela Iosifescu. Purcărete a făcut din ea o pasăre, un personaj înzestrat cu darul levitației, care se înalță și dispăre când lumea o plictisește, lăsând în urmă-i un parfum senzual. Este jumătate femeie, jumătate imagine în oglindă. O feminitate fragilă, venită, parcă, de pe lumea cealaltă: o bună parte după apariție vorbește acoperită de un funest lînțoliu. Pentru cine cunoaște comedia ori a văzut și alte versiuni scenice, totul pare nou și plin de miez. Valentin Mihali (*Feste*) participă la veselia grupului cu o privire lăuntrică, oprind cursul acțiunii comice cu reflecțiile lui amare despre iubire, moarte și nebulie. Ilie Gheorghe se desfată în rolul celebrului *Sir Toby Belch* într-o creație copioasă prin bătădărie jovială, alături de Nicolae Poghirc (*Sir Andrew Aguecheec*) care afișează o expresie neghioabă de tot hazul. Nici Constantin Cicort nu ratează în rolul lui *Malvolio*, această victimă a farselor cam nesărate ale petrecăreților de la curtea *Oliviei*, sever și ridicol doar în raport cu euforia celorlalți. Romanița Ionescu joacă foarte relaxată travestiul *Violei* în *Cesario*, dar Iulia Lazăr pare inhibată într-un travesti inventat de regizor (*Sebastian*). Dacă Romanița poate fi luată, convențional, drept tânăr paj, Iulia nu poate ascunde gracilitatea feminină. Hotărât să nu idealizeze nimic, regizorul alege pentru „junele prim” (*Ducele Orsino*) o contradistribuție, găsind în Valer Dellakeza actorul ideal pentru antiiluzionismul întregului spectacol. Un îndrăgostit vârstnic pe care trufașa *Olivia* are toate motivele să-l respingă, după ce Shakespeare a făcut tot ce a putut să ne convingă că nu avea nici unul. Întoarcerea lui Silviu Purcărete la Teatrul Național „Marin Sorescu” din Craiova înseamnă și întoarcerea la text. Nu numai Valentin Mihali, dar și Valer Dellakeza ne silesc să ascultăm cu cea mai mare atenție miraculoasele împerecheri de cuvinte ale lui Shakespeare. Rămâne obsesiv în memorie, mult timp după ce ai ieșit din sala de spectacole, ilustrația muzicală creată de Vasile Șirli, alcătuită din sumbre refrene monocorde înregistrate, amestecate cu teme pentru pian. Dar, despre noua viziune asupra textului nu ne vorbește, de data aceasta, regizorul, ci scenograful, același Silviu Purcărete, care a disprețuit simetriile, armoniile, volumele, fiind preocupat de refrenul final

al bufonului *Feste* care întristează brusc o comedie prin nimic tristă, cu meditații de cea mai profundă factură filosofică asupra trecerii timpului, a vârstelor necruțătoare ale omului care suferă, se bucură și bea zdravăn „fiindcă plouă pe pământ”. Acest potop exterior, neutralizat de o sete aprigă, îi sugerează lui Purcărete o copertină convexă deasupra scenei, un acoperiș al lumii pe care răpăie o ploaie adevărată, cu tunete și trăsnete și revărsări de streșini. În rest, câteva dulapuri de bibliotecă uzate, cu geamurile sparte prin care privim cu mai multă curiozitate aventurile burlești ale personajelor decât la scenă deschisă, pentru că este mai excitant să privești pe gaura cheii decât prin ușa larg deschisă. Cele câteva sute de spectatori prezenți la spectacol au primit *Noaptea de la spartul târgului* cu rafale de aplauze, mereu reluate. Trebuie să fi fost în sală nu puțini cunoscători de română pentru că s-a aplaudat și pe replici, la scenă deschisă.

Silvana COJOCĂRAȘU

...în Italia

Cultura română în oglindă

În perioada 15–22 iulie 2005, UNITER, Memorialul Ipotești – Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”, Primăria Municipiului Mangalia și Primăria Santa Severina (Italia) au organizat evenimentul cultural „Cetățeni de Onoare ai Poeziei Românești la Santa Severina”, proiect destinat promovării fondului cultural național în Italia.

Proiectul s-a desfășurat sub egida Institutului Cultural Român, al Departamentului pentru Românii de Pretutindeni din cadrul M.A.E. și al Ministerului Culturii și Cultelor.

La Santa Severina, centru cultural de nivel internațional, unde se desfășoară permanent seminarii, întâlniri la nivel internațional, spectacole de teatru, muzică și poezie, proiectul cultural „Cetățeni de Onoare ai Poeziei Românești” a fost întâmpinat încă din stadiul inițial cu un entuziasm deosebit, fiind inclus în cadrul manifestărilor **Festivalului Internațional „Momente de întâlnire dintre arta și cultura din Italia și România”**, ce s-a desfășurat în perioada 17–21 iulie 2005, cuprinzând, astfel, alături de spectacolul de poezie românească, recitaluri de muzică cu specific local, un recital de poezie italiană și calabreză susținut de actori de la Teatrul Național din Roma, precum și un spectacol de balet contemporan, susținut de Școala de Balet din Crotone, conferințe de presă, dezbateri asupra culturii române.

Interesul față de recenzie asupra poeziilor români prezentați în recital, susținută de Silvana Cojocărașu, conferința de presă în care s-a pus accentul pe cultura română și cea italiană, precum și pe valorile comune de cultură și civilizație, dar și pe importanța proiectelor de colaborare în cadrul programelor comune, ce ajută, prin comparare, la descoperirea continuității de gândire, limbă și creație, au demonstrat că scopul nostru a fost atins: limba română, cea mai frumoasă limbă română literară, a fost primită în Italia ca la ea acasă.